

ОЦІНКА НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 596176

Анотація. У статті проаналізовано доходний потенціал бюджету розвитку обласних бюджетів, бюджетів міст республіканського АРК, обласного значення та бюджетів районів, виявлено причини його значної диференціації, визначено напрями вдосконалення формування доходної частини бюджету розвитку зазначених груп місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцеві бюджети, бюджет розвитку, надходження до бюджету, бюджетна складова соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Annotation. The capital budgets' revenues of local budgets are examined; the reasons of their significant differentiation and justification trends of improving the capital budgets' revenues are identified.

Key words: local budgets, capital budget, capital budget revenues, budget component of the municipal socio-economic development.

Вступ. Місцеві бюджети є фінансовою базою органів місцевого самоврядування та вирішальним фактором регіонального розвитку. Наявність місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів самоврядування, що передбачено Конституцією [1] і Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" [2]. Фінансова незалежність місцевого самоврядування – це можливість самостійного вирішення питань комплексного фінансового забезпечення економічного та соціального розвитку певної території, що входять до компетенції відповідного рівня місцевого управління. Передумовою фінансової незалежності є розумна, з точки зору економічної доцільності, децентралізація влади й адекватний розподіл повноважень, відповідальності й фінансово-економічної бази між центром та органами місцевого самоврядування.

Проблеми пошуку шляхів зміцнення фінансової бази місцевих органів влади та реалізації ідеї бюджету розвитку розглядають багато вітчизняних учених, зокрема, С.Буковинський, О.Василик, І.Запатріна, О.Кириленко, В.Кравченко, О.Крайник, І.Луніна, І.Лютій, К.Павлюк, Д.Череваньов, І.Чугунов та ін. Однак практичних напрацювань усе ще недостатньо для повного втілення ідеї бюджету розвитку місцевих бюджетів у життя. Подальшої розробки потребують обґрунтування взаємозв'язку між основними характеристиками соціально-економічного розвитку територіальної громади й доходної частини бюджету розвитку місцевого бюджету та методичні аспекти його визначення й оцінки.

Постановка завдання. Завданням статті є аналіз існуючих підходів до формування доходної частини бюджету розвитку місцевих бюджетів України з метою обґрунтування впливу розмежування доходів між державним і місцевими бюджетами для зміцнення власної фінансової бази територіальних громад та самостійності прийняття рішень органами місцевого самоврядування щодо визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку громад.

Результати. Однією з передумов виокремлення бюджету розвитку в складі місцевого бюджету є визначення сталого обсягу надходжень бюджету, що направляти-

муться на реалізацію інвестиційних проектів. Порядок формування та використання бюджету розвитку в Україні визначено Бюджетним кодексом [3]. Державою закріплено перелік доходних джерел, що зараховуються до бюджету розвитку місцевих бюджетів. До них можуть відноситися як закріплені, так і власні надходження. Закріплені доходні джерела використовуються на фінансування делегованих органам місцевого самоврядування повноважень, тобто зобов'язанням держави забезпечити фінансування не лише поточних, але й капітальних видатків місцевих бюджетів, пов'язаних з виконанням таких повноважень. Власні надходження бюджету розвитку пов'язані виключно з виконанням повноважень місцевого самоврядування.

Основними джерелами власних надходжень бюджету розвитку місцевих бюджетів в Україні виступають надходження від операцій з комунальною власністю:

- дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність;
- кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, і майна, що перебуває в комунальній власності;
- кошти від продажу землі.

Аналіз формування доходної частини бюджету розвитку проведено в розрізі груп місцевих бюджетів, зокрема, обласних, бюджетів районів та бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного значення та міст Київ і Севастополь (далі – бюджетів міст) з метою визначення особливостей формування бюджету розвитку кожної групи та визначення фіскально значимих джерел надходжень.

Динаміка показника загального обсягу надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів за період 2005–2010 років у розрізі зазначених груп та розраховані ланцюговим методом темпи приросту надходжень бюджету розвитку місцевих бюджетів подано в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка загального обсягу надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів і темп приросту за період 2005–2010 років у розрізі їх видів

Роки	Види місцевих бюджетів				
	Показник	Обласні	Зведені бюджети районів	Бюджети міст республіканського АРК, обласного значення та міст Київ і Севастополь	Разом
2005	Сума, тис. грн	120 874,2	200 527,5	1 076 304,2	1 394 633,6
2006	Сума, тис. грн	116 428,7	330 414,4	1 329 712,7	1 773 458,5
	Темп приросту, %	-3,7	64,8	23,4	27,2
2007	Сума, тис. грн	136 459,2	540 706,8	1 930 883,1	2 604 929,4
	Темп приросту, %	17,2	63,6	45,3	46,9
2008	Сума, тис. грн	209 603,1	594 607,3	2 171 876,0	2 972 940,8
	Темп приросту, %	53,6	10,0	12,5	14,1
2009	Сума, тис. грн	129 847,8	374 888,1	1 063 636,8	1 565 207,1
	Темп приросту, %	-38,1	-37,0	-51,1	-47,4
2010	Сума, тис. грн	143 508,6	372 773,6	1 179 181,4	1 692 283,6
	Темп приросту, %	10,5	-0,6	10,9	8,1

Джерело: складено за даними Міністерства фінансів України.

Динаміка загального обсягу надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів свідчить про високу їх еластичність до факторів нефінансового характеру, наприклад,

зміни кон'юнктури на ринку нерухомості чи земельних ділянок. Високий темп приросту надходжень у період соціально-економічного підйому (у 2007 році) неспівмірний зі значним темпом спаду надходжень у пік економічної кризи (у 2009 році). Загальний обсяг надходжень протягом 2005–2010 років не перевищував 3 млрд гривень, що співмірно із загальним обсягом субвенцій на соціально-економічний розвиток регіонів, які надаються з державного бюджету місцевим бюджетам.

Показники обсягу надходжень бюджету розвитку вказують на те, що найбільший доходний потенціал бюджету розвитку сконцентрований на рівні бюджетів міст (рис. 1). Їх частка надходжень у загальному обсязі становила не менше 65% за весь період аналізу. Разом з тим для бюджетів міст характерний високий ступінь еластичності аналізованих показників. Динаміка темпів приросту вказує на зв'язок з факторами соціально-економічної активності. Зокрема, спостерігається значний приріст надходжень у 2007 році (45,3% до 2006 року), зниження їх приросту до 12,5% у 2008 році та від'ємний приріст надходжень у 2009 році (темپ спадання – 51,1%).

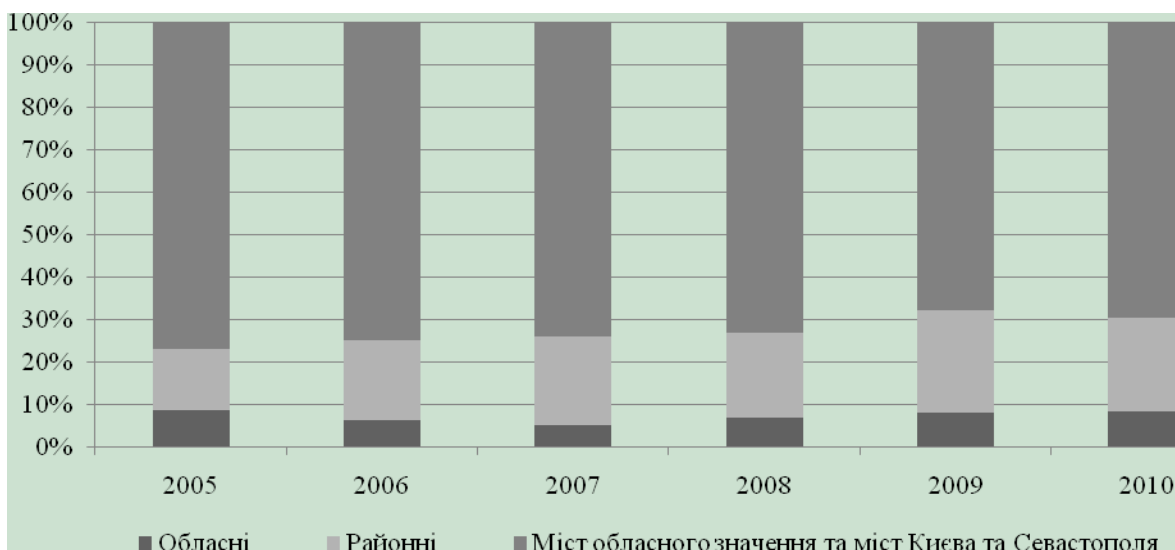

Рис. 1. Структура надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів за їх видами за період 2005–2010 рр.

Така тенденція пов'язана виключно з динамікою ринкової вартості земельних ділянок й об'єктів, що знаходяться в комунальній власності (об'єктивний чинник) та управлінськими рішеннями місцевих рад щодо відчуження цих ділянок й об'єктів (суб'єктивний чинник).

Питома вага надходжень до бюджету розвитку зведених бюджетів районів протягом усього періоду аналізу не перевищує 24% (2007 р.), а їх тенденція вказує на більший ступінь еластичності до факторів нефінансового характеру, зокрема, обмеженості вибору інвестиційно привабливих об'єктів у сільській місцевості й у містах районного значення, а також особливих умов формування ціни таких об'єктів (наявності нецінових факторів попиту та пропозиції). Показники темпу приросту перевищують 60% (у 2006 та 2007 роках). Слід зазначити, що серед трьох груп місцевих бюджетів аналізована група має найменші темпи спаду надходжень у 2009 році (37%).

Надходження бюджету розвитку обласних бюджетів займають найменшу частку в загальному обсязі таких надходжень у трьох групах місцевих бюджетів. Максимальна частка, яку займали надходження до бюджету розвитку обласних бюджетів за весь період, становить 8,7% (2005 рік). Водночас для надходжень зазначених бюджетів

характерний вищий ступінь еластичності до зовнішніх факторів, оскільки для цієї групи притаманні найбільші зміни темпів приросту, що демонструє динаміка показників у 2008 та 2009 роках.

За аналізований період основними джерелами надходжень бюджету розвитку обласних бюджетів виступали кошти від відчуження майна та кошти від продажу землі (табл. 2).

Таблиця 2

**Структура надходжень до бюджету розвитку обласних бюджетів
за період 2005–2010 років**

Роки	Види надходжень					
	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських това- риств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність		Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, і майна, що перебуває в комунальній власності		Кошти від продажу землі	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
2005	131,0	0,1	120 743,3	99,9	0,0	0,0
2006	74,5	0,1	92 753,0	79,7	23 601,2	20,3
2007	33,5	0,0	108 931,3	79,8	27 494,4	20,1
2008	38,1	0,0	180 211,2	86,0	29 353,8	14,0
2009	853,1	0,7	103 856,3	80,0	25 138,4	19,4
2010	2 667,3	1,9	111 264,1	77,5	29 577,1	20,6

Джерело: складено за даними Міністерства фінансів України.

Кошти від відчуження майна виступають основним джерелом наповнення бюджету розвитку обласних бюджетів. За весь період аналізу частка цього джерела в загальному обсязі надходжень коливалась у діапазоні від 77,5% (2010 рік) до 99,9% (2005 рік), тобто спостережено тенденцію до зменшення фіскального значення цього джерела, хоча в абсолютному вимірі обсяги надходжень від відчуження майна суттєво не зменшилися. Як і кошти від відчуження майна, надходження від продажу землі становлять значну питому вагу в бюджеті розвитку.

Реалізація органами місцевого самоврядування об'єктів комунальної власності, продаж землі мають на меті інвестування отриманих коштів в інші об'єкти капітальних вкладень як соціального, так й інвестиційного призначення.

Дивіденди в складі надходжень бюджету розвитку становлять незначну питому вагу: до 2008 року – менше половини відсотка, а з 2009 року спостерігається приріст абсолютної суми надходжень та збільшення їх частки в загальному обсязі надходжень до 1,9% (2010 рік). Така динаміка може бути зумовлена:

- приростом обсягу внесків органів місцевого самоврядування до статутних фондів суб'єктів господарювання високоприбуткових галузей протягом 2009–2010 рр.;
- підвищенням ефективності функціонування суб'єктів господарювання впродовж 2009–2010 рр.;
- активізацією дивідендної політики;
- трьома зазначеними факторами.

Щодо цього джерела надходжень необхідно врахувати значну кількість цілей, які можуть поставити перед собою органи місцевого самоврядування при здійсненні внесків. Як альтернативу отримання дивідендів територіальна громада може здійснювати такі вкладення з метою перепродажу активів у майбутньому. Участь в управлінні (на правах власності акцій чи часток) суб'єктом господарювання для забезпечення належної якості суспільних послуг, що виробляє (надає) такий суб'єкт, не має прямого фінансового підґрунтя, проте акцентована на надання жителям громади якісних суспільних послуг. Тому однозначного висновку стосовно ефективності проведених органами місцевого самоврядування капітальних вкладень зробити не можна.

Для бюджетів розвитку зведених бюджетів районів основним джерелом надходжень бюджету розвитку виступають кошти від продажу землі (табл. 3). Значна питома вага цього джерела (від 79,0 до 84,5%) зумовлена тим, що земля виступає привабливим об'єктом капвкладень з боку господарюючих суб'єктів, особливо в тих громадах сіл та селищ, які мають сприятливі умови для ведення сільського господарства.

Незначна кількість економічно привабливих майнових об'єктів виробничих і невиробничих галузей, а також (або) їх низька прибутковість зумовлюють низький попит на такі об'єкти, а отже, значно менші обсяги надходжень від відчуження майна та дивідендів порівняно з групою бюджетів міст.

Таблиця 3

Структура надходжень до бюджету розвитку зведених бюджетів районів за період 2005–2010 років

Роки	Види надходжень					
	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність		Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, і майна, що перебуває в комунальній власності		Кошти від продажу землі	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
2005	24,1	0,0	42 131,0	21,0	158 372,4	79,0
2006	7,3	0,0	67 783,0	20,5	262 624,1	79,5
2007 ¹	-4,6	0,0	113 855,8	21,1	426 855,5	78,9
2008	9,7	0,0	117 368,9	19,7	477 228,8	80,3
2009	1,1	0,0	72 947,4	19,5	301 939,7	80,5
2010	0,0	0,0	57 869,6	15,5	314 904,0	84,5

Джерело: складено за даними Міністерства фінансів України.

Якщо відчуження майнових об'єктів забезпечує не менше 15,5% надходжень бюджету розвитку (2010 рік), то обсяг отриманих дивідендів становить менше десятої відсотка – внески до фондів господарюючих суб'єктів практично не здійснюються. Це пов'язано з першочерговою потребою фінансування капвкладень у недостатньо розвинену інфраструктуру територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення. Тому інвестиційна активність органів місцевого самоврядування базового рівня залишається низькою. Слід також ураховувати, що відсутність дивідендів може бути пов'язана з відсутністю власне господарюючих суб'єктів або їх недостатнім рівнем прибутковості.

¹ Радомишльський район.

Для бюджетів міст республіканського АРК, обласного значення та міст Київ і Севастополь основними джерелами наповнення бюджету розвитку виступають кошти від відчуження майна й кошти від продажу землі (табл. 4).

Таблиця 4

Структура надходжень до бюджету розвитку бюджетів міст обласного значення, міст Київ і Севастополь за період 2005–2010 років

Роки	Види надходжень							
	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність		Кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває в комунальній власності		Кошти від продажу землі		Запозичення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
2005	16 897,6	0,5	947 435,4	27,3	809 027,0	23,3	1 700 500,0	49,0
2006	19 560,8	0,8	1 352 570,8	58,0	863 534,9	37,0	96 500,0	4,1
2007	25 711,1	0,3	1 526 657,6	20,4	2 399 722,5	32,0	3 541 300,0	47,3
2008	10 893,1	0,2	1 728 711,3	32,9	2 043 913,3	38,9	1 464 780,0	27,9
2009	12 069,2	0,4	1 094 314,5	33,6	973 954,2	29,9	1 179 155,0	36,2
2010	19 151,5	0,8	1 016 881,7	42,9	1 010 397,8	42,6	323 000,0	13,6

Джерело: складено за даними Міністерства фінансів України.

За період аналізу ці два джерела забезпечують не менше половини, а в деяких періодах – і більше 90% сукупного обсягу надходжень бюджету розвитку (2006 рік). Така варіація пов'язана, насамперед, із проведенням деякими міськими радами запозичень, при цьому обсяг цих запозичень суттєво впливає на загальний обсяг надходжень бюджету розвитку. Протягом аналізованого періоду в абсолютному значенні для коштів від відчуження майна характерний менший ступінь варіації, ніж для коштів від продажу землі: надходження від першого джерела змінювалися в діапазоні від 950 млн грн до 1,5 млрд грн, другого джерела – від 800 млн грн до майже 2,4 млрд грн. Це свідчить про наявність значного впливу нецінових факторів на ринку земельних ділянок, що зумовлюють неможливість залучення сталого обсягу надходжень від продажу землі. Слід зауважити, що спорідненість ринків нерухомості та землі може також впливати на прийняття рішень територіальною громадою щодо вибору об'єктів нерухомого майна або земельних ділянок для продажу. Тобто громадою приймається рішення стосовно продажу майна чи ділянки, залежно від ситуації на відповідному ринку та максимізації вигоди.

Дивіденди як джерело надходження бюджету розвитку найбільш активно використовуються на рівні бюджетів міст обласного значення. Насамперед це пов'язано з концентрацією виробничого потенціалу саме в містах цієї групи й високою забезпе-

ченістю працівниками виробничої та невиробничої сфер, оскільки якраз у містах наявна достатня кількість об'єктів інфраструктури (у т. ч. соціальної), що приваблює громадян, надаючи їм необхідний рівень комфорту. Динаміка обсягу отриманих дивідендів указує на системний характер формування органами місцевого самоврядування внесків до статутних фондів господарюючих суб'єктів, оскільки в роки економічного спаду (2008–2009) спостерігається зменшення обсягу отриманих дивідендів, а в роки підйому (2010) – збільшення надходжень від цього джерела, тобто внески були проведені до фондів підприємств галузей із рівнем прибутковості, вищим від середнього. З іншого боку, недоліком формування такого пакета майнових прав виступає невизначеність у можливості отримання таких дивідендів у наступному бюджетному періоді та на середньострокову перспективу.

Аналізуючи надходження бюджету розвитку, важливим критерієм оцінки фінансових можливостей органів місцевого самоврядування виступають обсяги таких надходжень у розрахунку на одного жителя відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Застосувавши методи аналізу рядів розподілу з метою всебічного й детального їх вивчення, ми визначили такі статистичні характеристики, як: середня величина надходжень бюджету розвитку в розрахунку на одного жителя, медіана та порядкові статистики (квантилі й квінтیلی) (табл. 5). Це дає змогу зробити висновки щодо рівня диференціації фінансових можливостей до формування бюджету розвитку окремих груп місцевих бюджетів протягом усього періоду аналізу.

Таблиця 5

Порядкові статистики розподілу обсягів надходжень бюджету розвитку місцевих бюджетів у розрахунку на 1 жителя за період 2005–2010 рр.

Показники	Види місцевих бюджетів		
	Обласні	Зведені районів	Міст обласного, республіканського АРК значення та міст Київ і Севастополь
Мінімальне значення	0,00	-1,93	-22,02
1 Дециль (10%)	0,02	0,72	4,18
1 Квінтель (20%)	0,09	1,84	8,24
1 Квартиль (25%)	0,14	2,50	10,72
2 Квінтель (40%)	0,47	4,74	19,61
Медіана (50%)	0,91	6,73	30,47
Середнє значення	2,86	15,60	70,53
3 Квінтель (60%)	1,50	9,18	43,56
3 Квартиль (75%)	2,70	15,41	74,53
4 Квінтель (80%)	3,44	19,11	90,36
9 Дециль (90%)	6,28	34,62	155,41
Максимальне значення	42,92	876,77	1331,88

Джерело: складено за даними Міністерства фінансів України.

Подані в табл. 5 порядкові статистики сукупностей обсягу надходжень у розрахунку на одного жителя трьох рівнів місцевих бюджетів указують на особливості формування фінансового потенціалу таких бюджетів у частині бюджету розвитку.

Найнижчий ступінь диференціації обсягу надходжень спостерігається в групі

обласних бюджетів від 0 до 42,92 грн. Це пов'язано, насамперед, з найменшою серед трьох аналізованих груп бюджетів кількістю одиниць сукупності (150). Найвищий ступінь диференціації простежується в групі бюджетів міст (від -22,02 до 1 331,88 грн), що зумовлено значним впливом на надходження цієї групи бюджетів чинника фінансової кризи. У групі бюджетів районів спостерігається значний ступінь варіації (від -1,93 до 876,77 грн), співмірний з розмахом групи бюджетів міст. Визначальним фактором такого результату є неоднорідність цієї групи, оскільки до неї включено показники районних бюджетів і бюджетів місцевого самоврядування (бюджетів міст районного значення, сіл та селищ).

Значні відмінності в обсягах надходжень до бюджету розвитку різних груп місцевих бюджетів пов'язані з неоднаковим обсягом функцій і повноважень відповідних органів місцевого самоврядування (насамперед регіонального та базового рівня). Проте є декілька тенденцій, що вказують на неспівмірні можливості щодо формування надходжень бюджету розвитку різних груп місцевих бюджетів.

Обсяг суспільних послуг, що надається мешканцям району, повинен бути однаковим з обсягом таких послуг, які надаються мешканцям міста обласного значення. Це твердження випливає з Конституції та реалізоване в Бюджетному кодексі в частині розмежування видатків, що здійснюються з відповідних місцевих бюджетів. Оскільки обсяг видатків бюджетів міст обласного значення (у розрахунку на одного мешканця), спрямованих на виконання делегованих повноважень, має співвідноситися з обсягом відповідних видатків як районних бюджетів, так й інших бюджетів місцевого самоврядування (бюджетів сіл, селищ, міст районного значення), то це співвідношення повинно зберігатися і в частині видатків, пов'язаних з виконанням власних повноважень органами місцевого самоврядування.

Теоретичні дослідження бюджету розвитку дають можливість розрізнити поняття надходжень бюджету розвитку, пов'язаних з рішеннями органів місцевого самоврядування, і надходжень, які отримує бюджет місцевого самоврядування за ініціативою органів державної влади, наприклад субвенції. Хоча всі надходження бюджету розвитку включені до доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (II кошик), результатом вкладення цих коштів може виступати об'єкт, споруда, що використовується при реалізації делегованих органам місцевого самоврядування повноважень. Тобто має місце невпорядкованість складу надходжень місцевих бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Також аналіз указує на невідповідність власних і делегованих повноважень, що призводить до виникнення нерівностей у фінансових можливостях територіальних громад щодо формування бюджету розвитку, зокрема, у частині джерел надходжень, що пов'язані з власними повноваженнями органів місцевого самоврядування.

Оскільки бюджети міст обласного (республіканського) значення, бюджети міст районного значення, бюджети сіл та селищ відносяться до бюджетів місцевого самоврядування базового рівня, то необхідно забезпечити рівні можливості всім відповідним територіальним громадам у формуванні достатнього обсягу надходжень бюджету розвитку, що дасть рівну можливість доступу громадян до суспільних товарів і послуг, що є визначальною метою функціонування держави та місцевого самоврядування.

Однозначних висновків щодо необхідності закріплення додаткових джерел у складі надходжень бюджету розвитку бюджетів міст районного значення, бюджетів селищ та сіл бути не може, бо передумовою закріплення доходного джерела виступає наявність видаткової потреби, у цьому випадку – проведення капітальних вкладень. Безумовно, кожна територіальна громада має постійну суб'єктивну потребу проведення капітальних вкладень, щонайменше в об'єкти комунального господарства, а втім, ви-

значення обсягу цієї потреби повинно здійснюватися із врахуванням потреби в частині поточних видатків.

При реалізації власних повноважень місцевого самоврядування право прийняття рішення щодо закріплення доходного джерела в бюджет розвитку чи його вилучення слід повністю віднести до компетенції відповідної ради. Якщо ж реалізація делегованих повноважень потребує проведення відповідних капітальних вкладень, наприклад спорудження школи, то держава має повністю профінансувати витрати, пов'язані з її будівництвом та здачею в експлуатацію. У цьому разі бюджет розвитку місцевого бюджету повинен бути виділений обов'язково, але в частині першого кошика надходжень і витрат.

Висновки. Проведений аналіз обсягу надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів указує на певні особливості його формування в різних групах місцевих бюджетів. З метою усунення диспропорцій у фінансових можливостях територіальних громад стосовно формування бюджету розвитку необхідно:

- визначати обсяг надходжень до бюджету розвитку місцевих бюджетів з урахуванням рівного доступу громадян до однакової якості суспільних товарів і послуг;
- розрізнити підходи до формування бюджету розвитку місцевого бюджету з урахуванням визначених власних повноважень органів місцевого самоврядування та делегованих їм повноважень;
- у частині виконання власних повноважень органів місцевого самоврядування визначити повноваження самостійного прийняття рішення щодо зарахування доходного джерела в бюджет розвитку чи його вилучення на визначений потребою період (один або декілька бюджетних періодів);
- у частині виконання делегованих органам місцевого самоврядування повноважень забезпечити повну фінансову підтримку місцевих бюджетів при реалізації відповідних інвестиційних програм (проектів) для дотримання умов та належної якості надання цими органами суспільних послуг у межах зазначених повноважень.

Практика формування бюджету розвитку місцевих бюджетів на основі положень Бюджетного кодексу України вимагає приведення відповідно до потреб і можливостей територіальних громад при реалізації цілей і пріоритетів соціально-економічного розвитку територіальних громад, які слід покласти в основу визначення обсягу надходжень бюджетів розвитку. Вважаємо, що ця проблема є актуальною і потребує подальшого дослідження.

1. Конституція України: закон Верховної Ради України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: закон Верховної Ради України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 25. – С. 20–78.
3. Бюджетний кодекс України: закон Верховної Ради України від 08.07.2010 № 2456-VI // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 151.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.